

Pastirice Barbike sveti večer.

Dramatska slika v treh prizorih. — Silvin Sardenko.

(Dejanje se vrši na vrtu ali v gozdu. Oseb sedem.)

Prvi prizor.

(Gozd, skozenj vodi pot.)

Pavlina (odvezava vozle na robcu, v katerem je zavitega nekaj denarja). Po jaslice pojdi! so mi dejali stara mati. Saj grem! Samo pogledati moram, če so mi v ruto zavezali res tri krone. (Odveže) No, ja! Naša stara mati so pa res že stara; namesto treh kron so dali tri desetice. Sedaj pa naj kupim v mestu lepe, velike jaslice. Oh, ja, ta naša stara mamica, kar nazaj moram. (Hoče oditi).

Barbika (pride nasproti žalostna): Ali se pred menoj umikaš, Pavlina?

Pavlina: O, ne! Kam pa greš, Barbika?

Barbika: Povej mi ti, kam naj grem?

Pavlina: Sveti večer, pa tako žalostna!

Barbika: Zame — siroto ni dobro na svetu.

Pavlina: Pri Drnovčevih so vendar dobri ljudje.

Barbika: So! Ampak Drnovškova Tilda je zame pravi drenov les.

Pavlina: Verjamem. Tilda je strupenih besedi.

Barbika: Tilda je kriva, da me Drnovčevi pode iz službe.

Pavlina: A včasih sta si bili s Tildo dobri.

Barbika: Dobri za silo. Zadnjič pa sva peli ono: „Ptiček prav majhen je ...“ Drnovčev stric so naji poslušali, pa so rekli: Barbika, ti pa poješ kakor sv. Cecilija; naša Tilda pa ravno tako, kakor bi odpiral kakšno staro skrinjo.

Pavlina: Seveda! To jo je razdražilo proti tebi.

Barbika: Od tega trenutka me Tilda več ne more videti.

Pavlina: Nemara se boji, da bi Drnovčev stric tudi tebi kaj premoženja zapustili.

Barbika: Pač je neumna, če to misli; saj nisem jaz Barbika Drnovčeva, ampak Barba siromakova. (Se ji hoče zajokati.)

Pavlina: Čakaj, Barbika! Jaz grem prašat naše, če te vzamejo v službo. Kmalu se vrnem.

Barbika (sama): Ne verjamem, da bi pri Svetinovih rabili pastirico. Za drugo delo pa tako nisem. Pastir so bili moj oče, pastirica je tudi Barba. Danes pa še pastirica več nisem. Drnoškov stric so mi rekli: Barba, pojutršnjem bomo pa spregli. Vidim, da se s Tildo ne vzameta skup. Lahko je reči: pojdeš; a težje prašati: kam?

Favstina (še v ozadju. Zabrenka in zapoje po napevu: „Rožic ne bom trgala.“)

Pridi, sladki Božič moj,

in nebeški mir s teboj!

Pridi z lučjo milostno

v dušo mojo žalostno!

Barbika (še na odru sama.): Ah! Ta pesem je kakor nalašč zame. Tudi jaz jo znam. Čudno, da mi danes še ni prišla na misel. Pa jo zapojem še jaz. Rajna mati so mi svetovali: Barbika, kadar boš žalostna, poj! (Zapoje isto pesem v prvem glasu, brenkanje in drugi glas pa v ozadju.)

Pridi sladki Božič moj,

in nebeški mir s teboj!

Pridi z lučjo milostno

v dušo mojo žalostno!

Favstina (nastopi s tamburico in še poje „jodler“): Dija, dija, dija-dom. Dija, dija, dija-dom. (Po napevu kakor preje).

Barbika: Ti si pa vesela.

Favstina: Hej, deklič, kaj ti nisi vesel!

Barbika: Jaz sem pela od žalosti.

Favstina: Glej, jo kislico! Na sveti večer straži za vsakim voglom angel, pa bi bil človek žalosten.

Barbika: Če si vesela, zakaj pa poješ tako žalostno pesem?

Favstina: Jaz sem jo pela zato, ker je tako lepa. Dija, dija, dija, dom. Dija, dija, dija, dom (po prejšnjem napevu). Če hočeš, še zapleševa.

Barbika: O, kako pa! Še ple-sala bom.

Favstina: Kaj pa ti je hu-dega, deklič?

Barbika: Brez strehe bom.

Favstina: Jaz pa sem že. Že sedem let romava s to-le tamburico po svetu. In brenkava in pojeva in pojeva in brenkava, pa naj bo solnce ali mrak. (Zapoje): Dija, dija, dija dom. Dija, dija, dija dom.

Barbika: Kje pa imaš starše?

Favstina: Grob jih ima. Dav-no morajo biti že prah in pepel. Favstina pa še vedno roma in poje po sveti. Dija, dija, dija dom! (poje.)

Barbika: Pa se ti nič žalega ne primeri, ko si sama?

Favstina: Saj nisem sama. Moja tamburica je z mano. Pa zabrenkava in hudobni duhovi beže, dobri pa naju poslušajo. Dija, dija, dija dom! (poje.)

Barbika: Blagor ti, Favstina.

Favstina: Pojdi, pa potuj z menoj in moj blagor bo tudi tvoj. Saj peti znaš, kakor sem član.

Barbika: Pa tudi svirati znam na pastirsko piščalko.

Favstina: Tamburica in flavta. To bo godba. Pojdi z mano.

Barbika: Saj pojdem res.

Favstina: Za sirote je naj-bolje, da gredo od kraja do kraja, če ne, se jih svet takoj naveliča.

Barbika: Prav imaš, pri Dr-novčevih so se me naveličali. Še po nekaj obleke stopim tja (gre).

Favstina: Sveti večer pa je res svet. Sestro sem dobila, pa kar na potu. Sestro-siroto kakor jaz. (Zapoje po napevu: „Ko pti-čica sem pevala“):

Povsod, povsod je Bog doma,
oja, povsod domal
povsod nam brate, sestre da,
oja, povsod jih da.

Ksaverija (z drobnim smre-kovim drevescem): Dekle, ti pa lepo poješ. Pojdi nocoj k nam.

Favstina: Kaj bom delala si-rota pri vas?

Ksaverija: Ravnoprav, da si si-rota; pri nas vsak sveti večer eno siroto pogostimo pod božičnim drevescem.

Favstina: Meni bi bile jaslice ljubše.

Ksaverija: Pri božičnem dre-vescu nam boš kaj zabrenkala. Pojdi!

Favstina: Ne smem! Čakam svoje sestre.

Ksaverija: Naša Otilija bo precej bolj zdrava, če zasliši strune.

Favstina: Kaj je pa vaši Oti-liji?

Ksaverija: Vedno misli, da bo kmalu umrla.

Favstina: Ali je rdeča v obraz?

Ksaverija: Kakor piruh.

Favstina: Poslušaj božično skrivnost. Nocoj imajo potoki čudno preroško moč. Ali imate v tem kraju kak studenec?

Ksaverija: Seveda. Takoj tam-kaj teče Rača.

Favstina: Prav! Slušaj skrivnost. Kdor se nočoj v potok pogleda in vidi v njem svoj obraz bled, ta bo kmalu umrl; če pa vidi, da je rdeč, ta bo še dolgo živel. Storita z Otilijo tako!

Ksaverija: Bova! Bova! Hvala ti za božično skrivnost! (odide)
(*Favstina* — še poje na odru „jodler“: Dija, dija, dija d... Kar prileti punkeljč pred njo. *Favstina* se prestraši in čaka, kaj bo.)

Tilda (vrže pred seboj na oder *Barbikin* punkeljček): Tu ga imaš, svoj punkeljč; samo da mi prideš preje od vogla. (Se pokaže na odru.)

Barbika (takoj za *Tildo*): *Tilda*, *Tilda*! Kaj delaš? Podoba Matere Božje je vmes, ki so mi jo prinesli vaš stric z Višarij.

Tilda: Kaj meni mar, kaj si navezala v to culo.

Favstina: Dekle, dekle, na sveti večer pa taka.

Tilda: Kdo si ti, da bi te jaz poslušala. Izginita mi obe izpred oči (gre.)

Favstina: Greval Vendar vedi: Božično dete je prišlo na sveti večer iskat sirot, ti pa jih pehaš od sebe. (Ji zažuga s prstom). Ne bo se dobro izšlo s teboj.

(*Barbika* in *Favstina* pevaje odhajata, Zastor pade.)

Drugi prizor,

Prizorišče kakor preje.

Pavlina: *Barbika*! *Barbika*! Ni je! Naveličala se me je čakati, pa se je vrnila k Drnovčevim.

Tilda (pride): Pri nas smo ji že vrata pokazali, samo še to pastirsko piščalko in palico je pustila pri nas. Jaz ne maram v hiši nobenega spomina nanjo. (Vrže po tleh palico in piščalko.)

Pavlina: Zakaj tako ravnaš z rečmi, ki niso tvoje. (Pobere oboje.)

Tilda: Še sama ni dosti vredna, kaj šele njene reči.

Pavlina: Pri nas jo bomo pa radi vzeli. Sirota je.

Tilda: Ko bi bila samo sirota. Ampak ona je tudi, veš, (ji hinavsko pošepne na uho) tatica.

Pavlina: Ni mogoče! Tatica? To je laž, *Tilda*, grda laž.

Tilda: No, ko bi jo hotela opravljati...

Pavlina: Kaj je ukradla, povej!

Tilda: Nikar me več ne spominjaj nanjo. (Gre.)

Pavlina (sama): Ne morem verjeti, da bi bila *Barbika* tatica. Sama ne vem, kaj naj sedaj storim. Ali bi jo peljala k nam, ali ne? (Premišljava.) Ali bi jo? Ali bi je ne?

Barbika: Me že dolgo čakaš? Bila sem že na potu drugam, pa sem se spomnila tebe, da prideš.

Pavlina: Prišla sem, pa ne vem, kaj naj rečem!

Barbika: Kaj so dejali vaši? Ali me sprejmejo? Nerada grem po svetu.

Pavlina: Naši bi te že sprejeli... Ampak...

Barbika: Potrebujejo me ne, kajneda?

Pavlina: Porabili bi te pri otrocih, če bi šla jaz spomlad v Gospodinjsko šolo... Ampak...

Barbika: Ti ne maraš v šolo, kajneda?

Pavlina: V šolo bi že šla... Ampak...

Barbika: Razjasni mi vendar ta svoj „ampak“.

Pavlina: Ne morem, *Barbika*. Na! Vzemi to pastirsko palico in piščalko. Tvoji sta.

Barbika: Poznam. Kje pa si ji dobila (vzame palico in piščalko).

Pavlina: Tukaj na tleh sta ležali. Z Bogom, *Barbika*! Jaz moram v mesto po jaslice. (Gre.)

Barbika (sama): Kako se je Pavlina naenkrat izpremenila. Še nikoli ni bila tako mrzla do mene. O, ti moj Bog! Vse me zametava. Mora že tako biti. Miho se mi stori pri srcu, če pogledam pastirsko piščalko in palico. Koliokrat sem pasla in svirala tam gori po zelenih rebrih. Pa pela sem, da je odmevelo po vsej Volčji jami. Danes pa moram s pastirsko palico na pot. O, Betlehemskim pastirjem je bilo že bolje, kakor meni. Oni so vsaj čuvali pri čredi, jaz pa moram od nje. (Zapoje po napevu: „Pastirci vi, al ste kaj slišali“.)

Pastirci vi,
oj, kam ste šli;
jaz iščem vas povsod,
Za vami grem,
da vsaj izvem,
kje se rodi Gospod.

Ksaverija: Ali nisi videla nekega popotnega dekleta s tamberico.

Barbika: Kaj ji hočeš, Ksaverija.

Ksaverija: Nekaj sem jo pozabila vprašati.

Barbika: Odkod jo poznaš? Kaj jo hočeš vprašati?

Ksaverija: To je skrivnost. Ne smem ti povedati.

Barbika: Nemara se je tudi Favstina zarotila zoper mene. Komu naj še zaupam?

Ksaverija: Kje je torej ono dekle?

Barbika: Tam za vrtom. Jaz si ne upam več k njej. (Ksaverija gre, tudi Barbika hoče oditi.)

Kristina (pride od leve): Kam pa jo meriš, Barbika.

Barbika: Grobu nasproti, Kristina. A ti?

Kristina: Drnovškovo Tildo grem prašat, če pojde nocoj k polnočnici. Ali ti veš, če pojde?

Barbika: Le pojdi prašat Tildo, tam izveš še več, kakor je treba. (Kristina odhaja.)

Kristina: Čudna uganka. Ta nocojsna Barbika.

Barbika (sama): Čudna uganka so danes samo drugi. Kdo jih razume? K polnočnici pojdem nocoj tudi jaz. Dotlej pa bom hodila tam doli ob potoku, da se ognem vsem ljudem. (Odide.)

Favstina (s Ksaverijo pride od nasprotne strani, kakor je odšla Barbika): Ali si že kateri razodela to skrivnost?

Ksaverija: Samo svoji sestri Otiliji.

Favstina: In sestra? Ali jo je komu razodela?

Ksaverija: Kodričevi Kristini.

Favstina: Do večera bo vedela že cela vas in potem ne bo nič iz te skrivnosti.

Ksaverija: Bodí brez skrbi. Nobena duša več ne izve. Samo toliko mi še povej: Kaj pa, če se katera z bledim obrazom pogleda v potok, kakšen je obraz potem?

Favstina: Potem je bled ko smrt. A sedaj me pusti. Moram k svoji sestri Barbiki, ki jo tudi ti poznaš.

Ksaverija: Ravno preje sem govorila z njo; kako to, da je ona tvoja sestra?

Favstina: Ker je sirota, kakor jaz.

Ksaverija: Ona pa mi je že preje dejala, da si se tudi ti zarotila zoper njo, in da se ti več ne zaupa.

Favstina: Da se mi več ne zaupa, praviš?

Ksaverija: Barbika tako pravi.

Favstina: Kam je šla sedaj?

Ksaverija: Pojdi k nam, da te naša mati obdarujejo, in potem poiščeš Barbiko.

Favstina: Pa grem s teboj, če mi Barbika res ne zaupa več. (Gresta na levo stran.)

Kristina (se vrača od desne.)
 Al to je tisto dekle, ki je Ksaveriji povedala božično skrivnost. Drnovčeva Tilda je rekla, da pojde tudi pogledat v to skrivnost. Vendar jo je kar groza obšla, ko sem ji pravila o tem. Jaz pa se nič ne bojim.

Pavlina: Vidim, da danes ne pridem nikoli v mesto.

Kristina: Čemu si se pa vrnila?

Pavlina: Po potu mi je postalo hudo, da sem se od Drnovčeve pastirice tako hladno poslovlila. Sveti večer je, popraviti moram, kar sem zagrešila. Kam je šla Barbika?

Kristina: Grobu nasproti, je dejala meni.

Pavlina: Nemara še v Račo skoči. Sirota!

Kristina: Nemara?

Pavlina: Moj Bog! In potem bi bila kriva jaz.

Kristina: Ti? Zakaj?

Pavlina: Ker je nisem peljala k nam domov.

Kristina: Pa bi jo bila.

Pavlina: Saj bi jo! Pa je Drnovčeva Tilda rekla, da je Barbika tatca.

Kristina: Tega pa jaz ne bi verjela. Ravnokar sem bila pri Drnovčevih. Ko so prišli stric iz gozda domov, Barbike že ni več bilo. „Žal mi je po njej,“ so mi rekli, „tako poštene pastirice ne bom imel več. Prenaglil sem se.“

Pavlina: Jaz sem se tudi prenaغلila. Na sveti večer, pa sem siroto pognala po svetu.

Kristina: Pojdiva, pa jo poiščiva. (Zastor.)

Tretji prizor.

(Gozdič, skozi pot)

Tilda: Groza me obhaja. Kristina mi je naročila, naj nocoj tukaj počakam, in potem gremo na Račo gledat božično skrivnost.

Vse je tiho. noben list se ne zgane na veji. Čuj! Ravnokar so zapeli božični zvonovi . . . In pesem se čuje . . . Moje prijateljice gredo . . . (V ozadju pa se čuje pesem: Glej, zvezdice božje migljajo lepo). Lepo pojo, meni pa ti glasovi tako težko legajo na srce. Kaj neki to pomeni? (Se zamisli.)

Ksaverija: O, Tilda že tu. (Ksaverija pride s sestro Otilijo.)

Tilda: Dober večer, Ksaverija in Otilija! A kje sta Kristina in Pavlina?

Otilija: Ji še ni? Nemara se bojita božične skrivnosti.

Ksaverija: Postojmo malo, da prideta.

Otilija: Že gresta, že gresta.

Tilda: Kje si se mudila toliko časa. Kristina?

Kristina: S Pavlino sva iskali Barbiko.

Ksaverija: Čemu sta jo iskali?

Pavlina: Bali sva se, da skoči v Račo.

Tilda: Kaj slišim? Kaj praviš? Ali sta jo našli?

Kristina: Ne.

Otilija: Pojdimo gledat skrivnost.

Tilda: Torej je Barbika skočila v Račo?

Pavlina: O tem nisva našli nobenega sledu.

Ksaverija: Barbika je prepobožna in predobra, da bi mogla storiti kaj takega.

Otilija: Pojdimo pogledat božično skrivnost.

Tilda: Jaz si ne upam. (V ozadju se čuje pesem: „Tiha noč, blažena noč“. Barbika poje.)

Pavlina: O, hvala Bogu! Barbika še živi!

Kristina: Pa še vesela je.

Pavlina: Pa še prepeva tam doli ob Rači.

Ksaverija: Za Barbiko nam torej ni treba več skrbeti. Stopimo

k potoku. Jaz sem že radovedna, kaj bomo videle.

Otilija: Katera stopi prva?

Kristina: Jaz ne.

Tilda: Jaz tudi ne.

Pavlina: Kako ste plašne kakor verice. Alo, za meno! (Stopa prva, za njo *Ksaverija*, *Otilija*, *Kristina*, *Tilda*.)

Favstina (izza drevesa): Poslušala sem jih tam zadej. Glej jih prismojenke! Res gredo k studencu. No, ja, če so vse rdečih lic, potem ne bo nič hudega. Kakršno lice — take vodice. Lica rdeča podoba — rdeča, pa še božično darilo dobim. Človek si more pomagati, kjer more. A dokler ne izvem konca, je bolje, da se še skrijem: (peva je odide.)

Lepa je solnčna plan,

Lepši je maj cvetoč;

ali še lepša

božična je noč.

Tralala, tralala . . .

Pavlina: (v ozadju utihne zadnji *Favstinin* tralala): Jaz sem se že pogledala v studencu. Obraz je bil rdeč, kakor roža. Ampak malo je manjkalo, da nisem spodrsnila v vodo. Tudi *Kristina* že gre.

Kristina (briše roke ob predpasnik): Nič hudega. Samo kožo sem si malo obdrgnila na dlani, ko sem se sklonila. Kakor tašica na vej, se je zazibal moj obraz na vodi. Tako veselo se je smehljaj, kakor bi hotel reči: *Kristina*, še 50 let, pa še ne umremo.

Pavlina: To boš še spletla vrbovih košaric.

Kristina: Celo vas bom napolnila z njimi.

Ksaverija (se prismeje): Rdeča kot črešnja. Moj strah je pri kraju. Letos še ne bom pozebla. Tole vrbovo vejico pa sem si odtrgala za spomin na božično skrivnost. (Kaže vejico.)

Pavlina: Kaj pa vaša *Otilija*?

Kristina: Gotovo se je zbala vode.

Ksaverija: Res! Roke so se ji nekoliko tresle.

Pavlina: Če njen obraz ne bo postal na vodi bled, potem ne bo nobeden.

Otilija: Prazen strah. Še bom živela. Nobene bledice nisem zapazila v obrazu na vodi.

Pavlina: Čemu smo pravzaprav šle k potoku? Ravno toliko vemo kakor preje.

Ksaverija: Ravno toliko — a bolj gotovo.

Kristina: Če pa katera kljub temu umre še letos?

Otilija: Potem naj se naša Rača takoj posuši. . . .

Pavlina: *Tilde* pa dolgo ni.

Ksaverija: Boji se in vsa je bleda.

Otilija: Ko sem jaz odhajala, se je ravnokar sklonila nad vodo, tam na strmini.

Kristina: Tam pa ni varno. (V ozadju se čuje obupen klic *Tildin*.)

Tilda (v ozadju): Oh, joj! Pomagajte! Oh! joj! Barbika odpusti! Oh! joj!

Pavlina: Križ božji! *Tilda* je padla v vodo.

Ksaverija: Moj Bog! Utonila bo.

Kristina: Hitimo ip. rešit, če bo mogoče.

Otilija: Križani Jezus, pomagaj ji! (Odhite.)

Favstina (pride na prizorišče): Slišala sem prestrašene klice. Gotovo je katera padla v deroči potok. Nisem mislila, da bo tako prišlo. Če res katera utone, me še lahko zapro. Najvarneje bo, če bežim iz tega kraja nesreče, da še jaz ne postanem nesrečna. Preveč besed pa res nikoli ni brez greha, pa tudi ne brez škode. (Zbeži.)

Otilija (se vrne): Druge naj teko ob Rači naprej, jaz pa grem nesrečo naznanit Drnovčevim (za njo Ksaverija.)

Ksaverija: Otilija, počakaj! Ne hodi k Drnovčevim. Pojdiva pogledat, kje je ona Favstina. Prijeti jo morava. Ona je kriva.

Otilija: Sva preslabih rok.

Ksaverija: Saj ne bo vedela, zakaj se gre.

Otilija: Potem jo lahko sama semkaj pripelješ.

Ksaverija: Ti se vsake sapice bojiš. Grem pa sama. (Gre.)

Otilija (sama): Včasih pride tudi iz majhne sapice vihar. Tista tujka tako čudne reči ve, še zacopra naj me. Ne morem in ne grem za njo.

Kristina: Tilda je rešena. (Vsa zasopljena.)

Otilija: Kdo jo je rešil?

Kristina: Drnovškova Barbika, ki je stala nedaleč od tamkaj, kjer se je Tilda nagnila v Račo.

Otilija: Barbika je torej rešiteljica svoje sovražnice.

Kristina: Culica, ki je bila Barbiki navezana, je Tildi prav prišla. Ko je Barbika potegnila Tildo iz vode, jo je takoj preoblekla v obleko, ki jo je imela povezano v culici.

Otilija: Nocojšnega večera ne bo Tilda pozabila nikoli.

Barbika (Tildi, ki jo s Pavlino vodita v sredi): Vsa se treseš. Seveda od strahu in mraza.

Pavlina: Samo da si rešena. Kmalu bova pri vas doma.

Tilaa: (s slabotnim glasom): Preden stopimo, Barbika, na prag domače hiše, odpusti mi, Barbika! (Hoče poklekniti pred Barbiko.)

Barbika: Bodi mirna, Tilda! Vse je odpuščeno; saj je sveti večer.

Tilda: Nocoj spoznam, kaj se pravi: Človek obrača, Bog pa obrne.

Ksaverija (s Favstino): Kaj vidim? Tilda rešena.

Otilija (Favstini): Ti si kriva, da je padla v Račo.

Barbika: Pustite Favstino! Bog je poslal siroto siroti na pomoč, in vrnil mir in spravo Tildi in meni, Favstino, le še veselo zabrenkaj in zapoj! (Favstina in druge pojo, zastor pada):

Pridi, ljubi Božič moj,
in nebeški mir s teboj;
pridi z lučjo milostno
v dušo mojo radostno!

(Konec.)

Zima bo prišla.

Ocvetele so kresnice,
odletele so že ptice
zdavnaj v južni raj.

Gora je orumenela,
mrzla sapa bo posnela,
zadnji list z dreves.

Zima bo prišla v deželo
pa zavila log in selo,
v belo cvetje — sneg.

Bogumil Gorenjko.

